

Yksityiskoulu Suomessa
eilen – tänään – huomenna

Teemapäivä Munkkiniemen yhteiskoululla 25.1.2007
Yksityiskoulujen Liitto ry

Esitelmien tiivistelmät

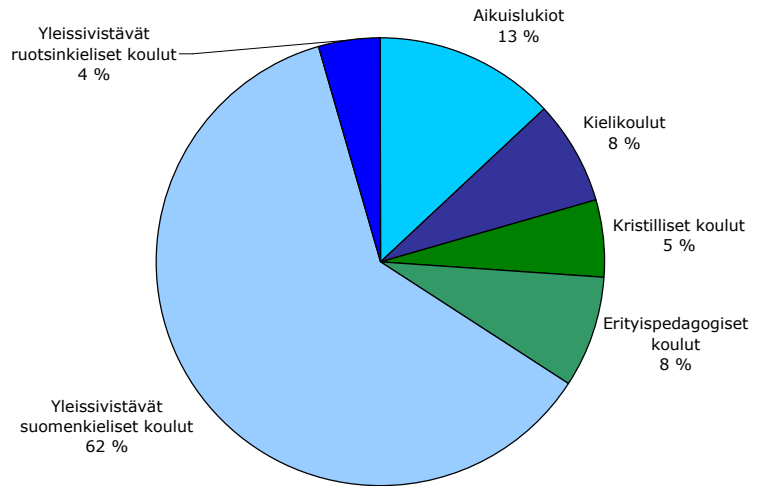
SUOMALAISET YKSITYISKOULUT TÄNÄÄN

Tiivistelmä esitelmästä Munkkiniemen yhteiskoulussa 25.1.2007

❖ *Markku Moisala*, toiminnanjohtaja, Yksityiskoulujen Liitto ry

Suomessa toimii tällä hetkellä 75 yksityistä yleissivistävää koulua. Näistä 47 on Yksityiskoulujen liitto ry:n jäseniä. Koulut noudattavat samoja tuntijakoja ja opetussuunnitelmia kuin kuntien, kuntayhtymien ja valtion vastaavat koulut. Toisaalta yksityiskoulut tuovat erilaisilla painotuksilla monipuolisuutta opetustarjontaan. Suurin osa yksityiskouluissa opiskelevista oppilaista käy ns. yleispedagogiikkaa noudattavissa kouluissa. Steiner- ja Freinet-pedagogisissa kouluissa käy noin 8% ja kristillisissä kouluissa 5% yksityiskoulujen oppilaista.

Yksityiskoulujen liiton jäsenkoulujen oppilasmäärät koulutyypeittäin 2006

Paikallistason aktiivisuus ja kevyt hallinto

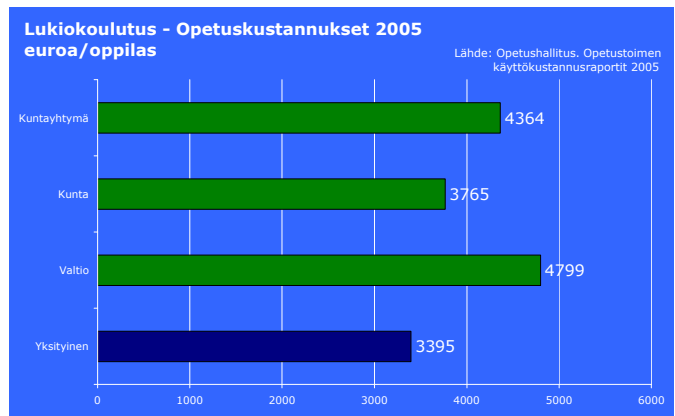
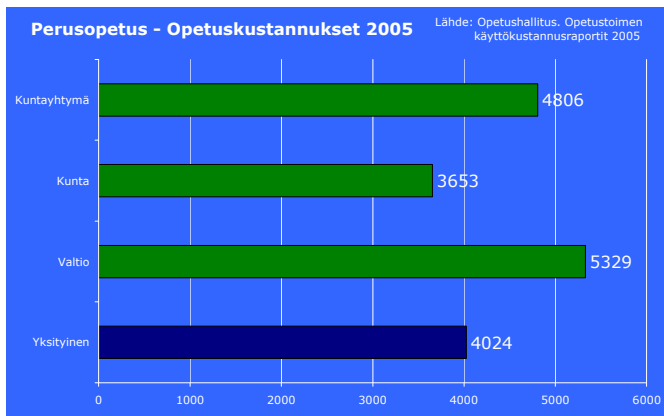
Yksityiskoulun toiminta perustuu paikallistason kansalaisaktiivisuuteen. Hallintoelimissä vapaaehtoisesti työskentelevät luottamushenkilöt ovat yleensä oppilaiden vanhempia, joilla on erityinen intressi ponnistella koulun olosuhteiden kehittämiseksi ja oppilaiden kaikinpuoliseksi parhaaksi. Tällä on merkittävä myönteinen vaikutus koulun työskentelyilmapiiriin. Yksityiskouluissa tiedostetaan hyvin se tosiasia, että oman koulun toiminta ja tulevaisuus on todellakin omissa käsissä. Koulun opettajat, muu henkilökunta ja johto tekevät työnsä parhaalla mahdollisella tavalla.

Yksityiskoulun hallinto on tehokas. Itsenäisyys ja vähäinen byrokratia edistävät positiivisella tavalla koulun omaleimaisuuden kehittymistä. Laaja itsemääräämisoikeus mahdollistaa hyvin paikallisten tarpeiden ja kouluyhteisön jäsenten aloitteellisuuden huomioimisen kaikessa päätöksenteossa.

Kustannustehokkaat yksityiskoulut

Yksityiskoulujen oppilaskohtaiset kustannukset – erityisesti suurimpien oppilaitosten osalta – ovat varsin edulliset, opetuksen laadun silti kärsimättä.

Oikeanpuoleinen kaavio esittelee lukiokoulutuksen kustannuksia omistajatyypeittäin. Lyhin palkki ja siten pienin kustannus on ollut yksityiskoulun lukiolaisesta.

Perusopetuksen puolella kunnan perusopetus on edullisinta, mutta raporteja tarkemmin lukiessa myös tasahintaisinta. Yksityiskoulujen opetuksen tilastohintaa nostavat muutamit selkeästi peruslinjasta poikkeavat erityisoppilaitokset, jotka tekevät työtään vammaisten lasten ja nuorten kanssa. Myös näiden oppilaitosten rooli julkisen sektorin palvelujen täydentäjänä on tärkeä.

Oppilaat

Jokaisella perusopetusta antavalla yksityisellä koulutuksenjärjestäjällä tulee olla sopimus perusopetuksesta sijaintikuntansa kanssa. Opetuksen järjestämisluvassa on tästä ehto. Julkisessa keskustelussa esiintyy silloin tällöin virheellinen käsitys, jonka mukaan suomalaiset yksityiskoulut olisivat oppilasmaksuja kantavia eliittikouluja, jotka "valitsevat parhaat oppilaat päältä" ja saavuttavat siksi hyviä tuloksia. Näinhän asia ei ole. Koulutoimintaa säätelevä lainsäädäntö on yhteinen kaikille kouluille ylläpitäjistä riippumatta. Useilla yksityiskouluilla on oma oppilaaksiotto-alueensa, jonka sisällä asuvilla oppilailla on subjektiivinen oikeus oppilaspaikkaan yksityisen yhteisön ylläpitämässä koulussa.

Koulujen perustaminen

Uusien koulujen toimiluvat, erityisesti uskonnollisten, maailmankatsomuksellisten koulujen toimiluvat, ovat olleet viime aikoina vastatulessa. Viranomaiset ovat perustelleet kielteisiä päätöksiä mm. sillä, että alueellista tai koulutuksellista koulutus- tai sivistystarvetta ei ole. Tämä "tarve" on kuitenkin hyvin määrittelemätön. Onko viranomaisten määrittelemä tarve sama kuin aloitteellisten kansalaisten ymmärtämä tarve? Mitä perusopetuslain tarkoittamalla "tarpeella tarkoitetaan?

Laki antaa mahdollisuuden yksityiskoulujen perustamiseen, joten jokainen hanke yksityiskoulun perustamiseksi tulisi sen vuoksi käsitellä ja harkita aidosti lain säätämässä tarkoituksessa.

Tällä hetkellä yksityiskouluhankkeet ovat tyypillisesti esim. kristillisten tai erityispedagogisten koulujen perustamiseen tai pienten lakkautettujen kyläkoulujen henkiinpalauttamiseen tähtääviä hankkeita. Millaisia kouluhankkeita on luvassa jatkossa? Maahanmuuttajaryhmien omat koulut? Eurooppa-koulu?

Onko parempi, että kouluja syntyy ilman valtion valvontaa, jolloin opetus ja koulutus on täysin valvonnan ulottumattomissa? Vaihtoehtona on toimiluvan ja siten valtiosuukusten myöntämisen kautta saavutettu yhteiskunnan kontrolli.

Monipuolisuutta ja –arvoisuutta koulutoimeen

Kunta- ja valtiontalouden kulkiessa koko ajan tiukempaan suuntaan, saattaisi olla paikallaan tehdä uuteen ajatteluun perustuvia avauksia. Olisiko yleissivistävään koulutoimeen saatavissa lisää tehokkuutta ja tuloksellisuutta laajentamalla koulujen autonomiaa ja hyödyntämällä kansalaisten aktiivisuutta koulujen ylläpitäjinä? Itsenäinen, autonominen toiminta suo mahdollisuuden tehdä koulusta ”oman koulun”.

Suomalainen yhteiskunta perustuu moniarvoisuuteen. Tämä on ollut opetusministerimmeekin motto. Monipuolinen koululaitos tarjoaa kansalaisille valinnan mahdollisuuden myös koulun osalta. Yksityiskouluilla on oma tärkeä asemansa tämän monipuolisuuden ja moniarvoisuuden takaajana.

YKSITYINEN ALOITTEELLISUUS KOULUTOIMESSA

Tiivistelmä esitelmästä Munkkiniemen yhteiskoulussa 25.1.2007

❖ *Jari Salminen*, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

Lukuisissa kansainvälisissä kouluhistorian tutkimuksissa on käynyt ilmi, kuinka vaikeaa ja hidasta koulutuksen rakenteellinen ja pedagoginen kehittäminen on. Koulujärjestelmään kohdistuu samanaikaisesti lukuisia ristiriitaisia vaateita, jotka omalta osaltaan vaikeuttavat innovaatioiden toteuttamista.

Suomen yleissivistävän koulutuksen historiassa yksityisellä koulumuodolla on ollut erityisen keskeinen merkitys innovaatioiden luoja ja jo 1800-luvun puolivälistä lähtien. Yksityisten koulujen perustamisen taustalta voidaan jäljittää neljä erilaista päätekijää:

1. koulutuksen rakenteelliset kehittämissuunnitelmat
2. sivistyssuunnitelmat ja koulutuksen laajentamissuunnitelmat
3. pedagogiset kehittämissuunnitelmat
4. maailmankatsomukselliset ja ideologiset syyt

Suurimmat rakenteelliset uudistukset toteutettiin 1800-luvun lopulta lähtien, jolloin yksityiskoulumuoto vakiinnutti tyttöjen korkeamman opiskelun, suomenkielisen yliopistoon johtavan koulutuksen, yhteiskoulumuodon sekä avasi väylän erikoislukioidealle.

1900-luvun alkuvuosikymmeninä yksityiskoulut raivasivat tien kauppaloiden ja maaseudun sivistykselle. Tämä kehitys jatkui aina 1960-luvulle saakka. Käytännössä yli 80 % Suomen lukioista on alun perin ollut kannatusyhdistysten tai osakeyhtiöiden perustamia ja ylläpitämiä.

Yksityisellä koulumuodolla on ollut tärkeä merkitys myös koulujen pedagogisessa kehittämisessä. Monet nykyisen koulujärjestelmämme arvostamat piirteet periytyvät yksityisten oppikoulujen uudistuksista. Näitä ovat olleet mm. uudet oppiaineet (käsiyö, veiston opetus, kotitalouden opetus, terveystunti, kansantalous), monet erityislinjat, kurssimuotoinen opiskelu, leirikoulu, tutkiopetus.

Neljäntenä yksityiskoulujen syntyyn vaikuttavana tekijänä ovat olleet maailmankatsomukselliset ja ideologiset syyt. Toivonlinnan kristillinen opisto sai toimiluvan 1946. Suomen ensimmäinen Steiner-koulu perustettiin 1959. Helsingin kristillinen koulu kamppaili pitkään toimiluvastaan, joka sille myönnettiin 1995.

Yhteiskunnan kehityksen kannalta yksityiskoulujen potentiaali on ollut tärkeä voimavara Suomessa. Historiallisesti katsottuna yksityiskoulut voivat:

- vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa
- tuoda kasvatus- ja koulutuskysymykset lähelle toimijoita
- puolustaa koulun autonomiaa
- kannustaa yritteliäisyyteen
- turvata joustavia rakenteita
- toimia kustannustehokkaasti

YKSITYISKOULUT TANSKASSA

Tiivistelmä esitelmästä Munkkiniemen yhteiskoulussa 25.1.2007

- ❖ *Per Kristensen*, puheenjohtaja *Frie grundskolers Fællesråd*, Tanskan yksityiskoulujen liitto
  - ❖ *Diego Bang*, koulutus- ja kansainvälisten suhteiden johtaja *Frie grundskolers Fællesråd*, Tanskan yksityiskoulujen liitto
-

Historia

- oppivelvollisuuslaki 1814
- perustuslaki 1915: ei koulupakkoa, vanhemmat voivat järjestää lapsensa koulutuksen myös julkisen peruskoulun (= folkeskole) ulkopuolella esim. perustamalla yksityisen koulun, jos peruskoulun valtakunnallisten oppimistavoitteiden saavuttaminen voidaan taata
- jos yksityiskoulu haluaa julkista rahoitusta, on sen täytettävä tietyt ehdot: voittoa tavoittelematon organisaatio, opetusministeriön hyväksymä, johtokunnassa vähintään kaksi vanhempaa, noudatettava yleisiä työehtosopimuksia, rehtori vastuussa opetussuunnitelmasta, ministeriön määräämä tilintarkastus vuosittain

Yksityiskoulut Tanskassa tänään

- tällä hetkellä maassa noin 200 yksityiskoulua (vrt. 1500 julkista peruskoulua)
- n. 13 % (n. 92 000) oppilaista
- 25 % yksityiskouluista Kööpenhaminan alueella
- keskimäärin 180 oppilasta / koulu (vrt. 360 julkisella puolella)
- Yksityiskoulujen Liittoon kuuluu kuusi yhdistystä
- yhdistykset valvovat yksittäisiä kouluja paikallistasolla, liitto valvoo toimintaa kansallisella tasolla

Talous

- tulot: 69 % tuloista julkista tukea, 17% oppilaiden maksamia koulumaksuja, loput muita valtion tukia ja korkotuloja
- menot: palkat 65 %, kiinteistökulut 14 %, hallintokulut 8 % ja loput korko- ja muita kuluja
- vuodesta 1991 ns. taximeter-järjestelmä ("takstgrupper"), jossa kokonaistuki, joka koostuu yleis-, opetus-, hallinto- ja kiinteistötuesta, myönnetään per capita eli oppilasmäärän mukaan vuosittain

Opetussuunnitelma

- koulun arvomaailman on perustuttava vapaaseen ja demokraattiseen yhteiskuntaan
- koulu valmentaa 9. luokalla suoritettaviin valtakunnallisiin peruskoulun päättökokeisiin, ministeriö voi myöntää rehtorille tähän tutkinto-oikeudet
- ei määrättyä valtakunnallista opetussuunnitelmaa, mutta lopullisena tavoitteena on antaa oppilaille samat jatko-opiskelumahdollisuudet kuin julkisella puolellakin
- vain matematiikan, tanskan ja englannin kielen opetuksesta on olemassa määräyksiä (mitä ja miten), muissa aineissa ja arvioinnissa täysi vapaus
- paikalliset opetusviranomaiset vastuussa vain koulurakennuksesta, pedagogisesta ja psykologisesta tuesta sekä terveydenhoidosta, muissa asioissa koulu vastuussa suoraan valtiolle

Hallinto

- johtokunta valvoo lainsäädännön toteutumista
- rehtori vastaa organisaation päivittäisestä johtamisesta (vrt. toimitusjohtaja) ja on vastuussa johtokunnalle

Yksityiskoulujen tulevaisuus ajankohtainen puheenaihe

- yksityiskoulut puolustavat paikkaansa yhteiskunnassa tarjoamalla vaihtoehdon julkisille kouluille
- suuri vapaus: arvomaailma, opetussuunnitelma, henkilöstö, johtokunta
- valtion kontrolli kuitenkin kasvamassa: oppimistavoitteiden saavuttamisen mittaaminen kuuma aihe, samoin juuri vuoden alussa toimeen pantu kuntauudistus ja sen seuraukset sekä maahanmuuttajien integrointi tanskalaiseen yhteiskuntaan